

TLM_Lausunto_SIMO_Lakkasuon YVA-selostus_08052026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**SIMO, LAKKASUON TUULIVOIMAHANKE, YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUS**

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Lakkasuon tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) selostuksesta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu kuulutus selostuksen nähtävillä olosta sekä linkki sähköiseen aineistoon, josta muun muassa 2.2.2026 YVA-selostus, yhteysviranomaisen lausunto sekä selostuksen liitteet ovat saatavilla. Tornionlaakson museo on lausunut Lakkasuon tuulivoimahanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmasta sekä Lakkasuon tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 31.5.2024 ja valmisteluaineistosta 29.4.2026. Museo lausuu hankkeesta omaan toimialueeseensa kuuluvan Simon kunnan osalta. Oulun museo- ja tiedekeskus lausuu hankkeen vaikutuksista lin kunnan osalta.

Hanke ja hankevaihtoehdot

Lakkasuon tuulivoimahanke sijoittuu Simon kunnan keskustaajamasta noin 6,5 km etäisyydelle idän suuntaan rajautuen lin kunnan rajaan. Hankealueen pinta-ala on noin 1740 hehtaaria. Hankkeessa alueelle suunnitellaan enintään 14 tuulivoimalan rakentamista. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä, napakorkeus 200 metriä ja roottorin halkaisija 200 metriä. Voimaloiden yksikköteho on enintään 10 MW ja kokonaisteho enintään 140 MW. Alustavasti tuulivoimahanke on suunniteltu liitettävän valtakunnan verkkoon Simojoen sähköasemalla Simossa tuulivoimaloiden alueelta rakennettavan 8,7 km pituisen sähkönsiirtoyhteyden kautta joko voimajohtona, maakaapelina tai niiden yhdistelmänä. Hankkeen yhteydessä tarkastellaan myös mahdollisuutta akkuvaraston rakentamiseen. Akkuvarasto sijoittuisi vaihtoehdon mukaan sähköaseman viereen joko tuulivoimaloiden hankealueelle tai Simojoen sähköaseman läheisyyteen.

YVA-menettelyssä tarkastellaan seuraavia vaihtoehtoja: Vaihtoehto VE0 hanketta ei toteuteta, vaihtoehto VE1 rakennetaan enintään 14 uutta tuulivoimalaa ja vaihtoehto VE2 rakennetaan enintään 10 uutta tuulivoimalaa. Tarkasteltavia sähkönsiirtovaihtoehtoja on kolme, joissa kaikissa liittymispiste kantaverkkoon on Simojoen sähköasemalla. Vaihtoehdoilla VE2 ja VE3 on molemmilla kaksi alavaihtoehtoa. Vaihtoehdossa SVE1 rakennetaan uusi 8,7 kilometriä pitkä 110 kV:n voimajohto ilmajohtona Simojoen sähköasemalle Fingridin Keminmaa-Pikkarala 400 kV sekä Simojoki-Pyhäselkä 400 kV voimajohtojen rinnalla. Vaihtoehdossa SVE2a rakennetaan uusi 8,7 kilometriä pitkä 110 kV:n maakaapeli Simojoen sähköasemalle eteläistä reittiä Fingridin Keminmaa-Pikkarala voimajohtoon reitillä ja Simojoen kohta toteutetaan

Tornionlaakson museon johtaja

08.05.2026

§ 63/2026

kaapelilla joen alitse, vaihtoehdossa VE2b Simojoki ylitetään ilmajohtolla. Vaihtoehto SVE3a rakennetaan uusi 8,7 kilometriä pitkä 110 kV:n maakaapeli Simojoen sähköasemalle pohjoista reittiä pitkin olemassa olevan metsätien reunassa lähes Simojoen varteen saakka, Simojoki alitetaan suuntaporaamalla kaapeli joen alitse; vaihtoehdossa VE3b Simojoki ylitetään ilmajohtolla.

Osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on laadittu luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen Natura-arviointi Iso-Saarisuo-Hoikkasuo-Musta-aapa (FI1301604, SAC/SPA) ja Nikkilänaapa (FI1301605, SAC) Natura-alueiden osalta. Lakkasuo tuulivoimahankkeen YVA-menettelyn rinnalla toteutetaan tuulivoimaosayleiskaavan laatiminen. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä laadittuja selvityksiä ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään osayleiskaavoituksessa, jossa ratkaistaan hankkeen toteuttaminen.

Kulttuurimaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Hankealueen vaikutusalueella olevaa **maisemaa ja rakennetun kulttuuriympäristön** nykytilaa ja niihin kohdistuvia vaikutuksia on esitelty suunnitelman luvussa 19. Selostukseen on tarkennettu ja täydennetty nykytilan kuvausta Tornionlaakson museon YVA-ohjelmasta antaman lausunnon perusteella. Alueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu hankealueen lähiympäristöön tai mahdolliseen näköyhteyteen sijoittuvat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet sekä lähialueen paikallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet Simojokivarressa. Myös vaikutusten arvioinnissa on huomioitu maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät alueet ja kohteet.

Tornionlaakson museo on nostanut esiin arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa, että hankealueella sijaitsee jonkin verran rakennuskantaa, jonka luonne ei museolla ole tiedossa. Alueella voi olla kämppejä ja vanhoja niitty latoja, jotka tulee huomioida suunnittelussa. Rakennuskantaa on esimerkiksi Kiviojan varressa ja hankkeen itäosassa sijaitsevan metsäautotien varrella. Kohteita ei ilmeisesti ole millään tavalla tutkittu tai inventoitu ja nämä mahdolliset kulttuuriperintökohteet ovat jääneet siten huomioimatta arvioinnissa.

Selostuksessa on tuotu esiin, että hankkeen merkittävimmät vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvat maakunnallisesti merkittävän Simojokivarren kulttuurimaiseman alueelle sekä merkittävien maisemavaikutusten kohdistuminen kaava-alueen ja sen ympäristön avoimille suoalueille aina Martimoaavalle asti. Surimmat kielteiset vaikutukset kohdistuvat Simojokivarressa Hannilan, Mikkolanmäen ja Ala-Jokikylän alueille. Erityisiä merkittäviä eroja hankevaihtoehtojen välillä ei arvioinnissa tullut esiin lukuun ottamatta sähkönsiirtovaihtoehtoa SVE3b, joka sijoittuu uuteen maastokäytävään, ja jossa Simojoki ylitetäisiin uudella 110 kV ilmajohtolla.

Tornionlaakson museo pitää hyvänä, että lähtöaineistona on käytetty tiedossa olevaa ajantasaisinta aineistoa sekä maisemavaikutusten arvioinnin apuna uusimpia oppaita. Selostuksen mukaan analyysit perustuvat paikkatietoaineistoihin, aiempiin selvityksiin ja maastokäynteihin. Arvojen osalta lähtötietoina on käytetty valtakunnallisia ja maakunnallisia maisema-alueita ja kulttuuriympäristöjä koskevia inventointeja sekä maakuntakaavoitusta varten laadittuja selvityksiä ja päivitysinventointeja.

Tornionlaakson museon johtaja

08.05.2026

§ 63/2026

Havainnekuvat (10 kpl) on laadittu molemmista vaihtoehdoista kuvauspistekohtaisesti, sisältäen muun muassa Halmekankaan olemassa olevat tuulivoimalat. Yhdestäkään kuvauspisteestä ei ole esitetty eri vuodenaikoina otettuja kuvia, vaan kaikki kuvat ovat kesäajalta ja pimeän ajan havainnekuvia on vain yhdestä kuvauspisteestä. Museo pitää hyvänä, että havainnekuvia on laadittu useampi maakunnallisesti merkittävästä Simojokivarren kulttuurimaisemasta. Yhteisvaikutuksia Simojoen pohjoispuolella sijaitsevien olemassa olevien tuulivoimaloiden tai vireillä olevien hankkeiden kanssa ei ole esitetty.

Näkemäalue-analysikartat on esitetty molemmista arvioiduista vaihtoehdoista sekä yhteisvaikutuksista. Kartat ovat kuitenkin tarkkuudeltaan ja resoluutioltaan heikkoja eikä esimerkiksi kulttuuriympäristön tai maiseman alueita ja kohteita ole esitetty ja havainnollistettu näkemäanalysikartoilla, jolloin arviointi jää pääosin sanallisen kuvauksen varaan.

Museo kiinnittää huomiota ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettyihin arviointikriteereihin (Liite 3) suhteessa maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Kriteeristöissä paikallisesti ja maakunnallisesti merkittävien maisemien ja kulttuuriympäristöjen herkkyys muutoksille on asetettu samaan kategoriaan ja määriteltä kohtalaiseksi. Samalla arvioinnin kriteeristöissä on tiputettu valtakunnallisten alueiden ja kohteiden herkkyys erittäin suurista suuriksi. Maisemavaikutusten arviointioppaiden mukaan valtakunnallisesti merkittävien maisemien ja kulttuuriympäristöjen herkkyys muutoksille on pääsääntöisesti erittäin suuri ja maakunnallisten kohteiden ja alueiden suuri. Tuulivoimaloiden aiheuttama muutos ja vaikutuksen merkittävyys on niin ikään arvioitu kohtalaisen kielteiseksi, vaikka vaikutuksen ulottuvuusalue on useita kymmeniä kilometrejä ja kesto kymmeniä vuosia. Esimerkiksi ympäristövaikutusten merkittävyyden arvioinnin tueksi laaditussa raportissa (Ikäheimo, 2015) tällaisissa tapauksissa muutoksen laajuus ja kesto ovat suuria. Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan kriteeristön muutos ei ole perusteltu ja muuttaa arvioinnin tulosta vaikutusten osalta vähäisemmäksi.

Lukuisten samalle alueelle keskittyvien hankkeiden vaikutukset maisemaan ja perinteisiin elinkeinoihin ja sitä kautta kulttuuriperintöön ovat yksittäistä hanketta laajempia ja merkittävämpiä. Monin paikoin maisemakuvan luonne muuttuu merkittävästi ja useamman hankkeen tuleminen erityisesti pienipiirteisen agraarin kohteen tai alueen maisemaan lisää muutoksen vaikuttavuutta. Silloin kun alueen arvojen perusteena on historiallinen maatalousmaisema teollisen mittaluokan tuulivoimalat poikkeavat aina alueen arvoperustasta. Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan näitä kertautuvia yhteisvaikutuksia ei ole tunnistettu ja tuotu esiin. Esimerkiksi jokivarsissa muutos ulottuu pitkälle alueelle, vaikka näkyvyyttä yksittäisissä kohdissa on vähän tai paikallisesti. Museo muistuttaa, että maisemaa ei havainnoida yleensä vain yhdestä staattisesta pisteestä, vaan alueilla liikuttaessa tämän ja muiden hankkeiden voimaloita tulee näkymään useissa kohdin.

Näkemäanalysikarttojen ja havainnekuvien perusteella tuulivoima-alue tulee näkymään useille alueille Simojokivarren maakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä. Sekä edellä mainittujen havainnollistusten ja arvioinnin puutteiden ja arvioinnin epävarmuuksien vuoksi Tornionlaakson museo ei täysin yhdy Lakkasuon tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten

Tornionlaakson museon johtaja

08.05.2026

§ 63/2026

arviointiin tuloksiin suhteessa maakunnallisesti merkittävään maisemaan ja kulttuuriympäristöön ja pitää arvioituja vaikutuksia sen osalta liian lievinä.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan tuulivoimahankkeiden koon ja vaikutusalueen laajuuden vuoksi havainnekuvia, valokuvasoitteita ja karttatarkasteluja olisi syytä laatia mieluummin enemmän kuin vähemmän. Havainnekuvia tulisi laatia enemmän myös yhteisvaikutuksista sekä esittää maiseman ja kulttuuriympäristön kohteet analyysikartoilla, jotka ovat riittävän tarkkoja.

Arkeologinen kulttuuriperintö

YVA-selostuksessa on lueteltu kaikki Simon Lakkasuon tuulivoimahankkeen vaikutusalueella sijaitsevat, ennestään tunnetut arkeologiset kohteet taulukossa 20-1. Ympäristövaikutusten arvioinnissa arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvia uhkia oli tunnistettu ja tarkasteltu yleisellä tasolla hyvin kattavasti ja laajasti. Museo pitää hyvänä, että erityisesti rakennusvaiheen, mutta myös purkamisvaiheen tuomat uhat on laajasti tunnistettu ja niihin on otettu kantaa.

Todellisten, tiettyihin muinaisjäänneksiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on kuitenkin joitakin epäkohtia. Taulukossa 20-1 sekä kaikissa taulukoissa sen jälkeen useiden muinaisjäännekohteiden etäisyys lähimpiin voimaloihin, teihin ja sähkönsiirtolinjoihin on ilmoitettu harhaanjohtavasti. Esimerkiksi **Lehtimaanpylväs etelä** (tunnus muinaisjäänne rekisterissä 1000029539) etäisyys lähimpään voimalaan on ilmoitettu olevan 456 metriä, vaikka todellisuudessa se sijaitsee alle 400 metrin päässä voimalasta L02. On mahdollista, että kyseiset etäisyydet on virheellisesti mitattu muinaisjäännekohteista. Todellisuudessa kaikki etäisyydet tulee kuitenkin mitata muinaisjäännekohteiden aluerajauksen reunasta mitattavan kohteen reunaan, kuten myllyyn tai tien reunaan. Muinaisjäännekohteen sijainti ei kuvaa koko muinaisjäännekohteen laajuutta ja jopa kymmenien metrien heitto voi olla kriittinen, etenkin rakennusvaiheessa. Esimerkiksi todellinen etäisyys kohteen Sarvenselänmaa etelä 2 muinaisjäännekohteesta tuulivoimalaan L01 on vain 370 metriä, ei 406 metriä, kuten selostuksen taulukossa 20-3 ilmoitetaan. Heitto ei ole ehkä merkittävä kyseisen voimalan kannalta, mutta samalla on ilmoitettu, että kohteen etäisyys lähimmän tien keskilinjasta on vain 22 metriä. Tällä matkalla vastaava mittavirhe voisi tarkoittaa jo kohteen tuhoutumista.

Hankealueella on suoritettu arkeologinen inventointi vuonna 2024 (Timo Sepänmaa / Mikroliitti Oy). Uuteen kaavaluonnokseen myllyjen paikat ovat kuitenkin muuttuneet merkittävästi alun perin suunnitelluista paikoista. Vuoden 2024 inventointiraportin liitteeseen on merkattu maastossa kuljetut ja tarkastetut alueet. Harmillisesti ympäristövaikutusten arvioinnin selostuksessa ei ollut liitteenä kovinkaan tarkkoja karttoja. Kun verrataan Tornionlaakson museolle 18.3.2026 lähetettyä Simon Lakkasuon tuulivoimaosayleiskaavaluonnosta arkeologisen inventoinnin karttaan, voidaan huomata, että lukuisten kaavaluonnokseen merkattujen tuulimyllyjen paikkoja ei ole inventoitu ollenkaan. Inventoimatta ovat ainakin myllyjen L01, L02, L05, L06, L07, L09, L10, L11, L12, L13 ja L15 sijaintipaikat. Näistä osa sijoittuu maastossa matalampiin ja kosteisiin, arkeologisesti ei niin potentiaalisiiin kohtiin. Kuitenkin etenkin myllyt L01, L02, L05, L07, L11 ja L12 sijaitsevat

Tornionlaakson museon johtaja

08.05.2026

§ 63/2026

kuivemmilla paikoilla, jossa niiden rakentaminen voi potentiaalisesti tuhota ennestään tuntemattomia muinaisjäännöskohteita. Myöskään kaikkia uusia tielinjauksia eikä sähkönsiirtolinjoja ole inventoitu. Alueen länsipuolen läpi kulkevan huoltotien sekä maakaapelin linjaus tulee inventoida niiltä osin, kuin ne eivät kulje suossa, sama lisäinventoinnin tarve on tunnistettu myös Ympäristövaikutusten arvioinnin liitteessä 14. Lisäksi myös myllyjen L04 ja L05 välinen tie sekä myllyjen L07 ja L08 välinen tie kulkevat arkeologisesti potentiaalisessa maastossa, samaten kuin molemmat länteen suuntautuvat sähkönsiirtolinjat (sekä maakaapelit, että ilmajohdot). Nämä kaikki vaativat arkeologista lisäinventointia. Lisäksi koska löytöpaikan **Lakkasuo** (751010046) välittömään läheisyyteen on suunniteltu tie sekä mahdollinen maakaapeli, tulee kyseisellä löytöpaikalla suorittaa tarkkuusinventointi sen varmistamiseksi, ettei kyseessä ole kiinteä muinaisjäännös.

Liitteessä 3 annetut kriteerit arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuviin vaikutuksiin ovat osittain epätarkkoja ja mahdollisesti harhaanjohtavia. Taulukossa 10-2 esitetään, että mikäli kiinteä muinaisjäännöskohde sijoittuu 30–50 metrin päähän tien keskilinjasta, mahdollisuus sen vaurioitumiseen olisi vähäinen. Todellisuudessa riski on huomattavasti suurempi. Teiden alueelta puustoa poistetaan 15-20 metrin leveydeltä, kaarteessa jopa 30–40 metrin leveydeltä. Samalla tien perustuksia tehdään ja tien reunaa ojitetaan, maita voidaan läjittää tien sivuun sekä kulkea raskailla työkoneilla myös tiealueen ulkopuolella. Joidenkin teiden viereen rakennetaan myös maakaapeli. Näin muinaisjäännöksen todellinen etäisyys rakentamisesta huomattavasti lyhyempi, kuin 30 metriä. Samoin on ilmoitettu, että jos kiinteä muinaisjäännös sijoittuu 15–30 metrin päähän tien keskilinjasta, riski vaurioitumiseen olisi vain kohtalainen eli keskisuuri. Todellisuudessa riski vaurioitumiseen olisi jo huomattava. Jos kiinteä muinaisjäännös sijoittuu 5–15 metrin päähän tien keskilinjasta, riski muinaisjäännöksen vaurioitumiseen ei ole vain suuri, vaan muinaisjäännöksen vaurioituminen ja jopa tuhoutuminen tien rakennuksessa on jo todennäköistä, eikä pelkästä riskistä voida enää puhua. Sama koskee riskiluokkaa erittäin suuri – jos pelkän ajoradan leveys on 6 metriä ja muinaisjäännös sijoittuu alle 5 metrin päähän tien keskilinjasta, on se käytännössä jo mahdoton säilyttää ja on hämäävää puhua pelkästä riskistä. Sama koskee myös arvioita voimajohtokäytävien keskilinjaan sekä tuulivoimaloiden keskipisteisiin. Mikäli nämä etäisyydet on lisäksi virheellisesti mitattu esimerkiksi tien keskilinjasta muinaisjäännöspisteeseen eikä tien reunasta muinaisjäännöksen aluerajauksen reunaan, on uhka virhearvioille ja muinaisjäännöksen säilymiselle jo ilmeisen suuri. Koska muutosten vaikutusten arvioinnin taulukko jo itsessään vähättelee rakentamisen aiheuttamia vaikutuksia ja sen yhteisvaikutus virheellisen etäisyyden mittaustavan kanssa on suuri, ei riskien arviointia voida katsoa tehdyn riittävän tarkasti, kun osa kohteista sijoittuu erittäin lähelle suunniteltua rakentamista.

Tuulivoimaosayleiskaavaan on merkitty sekä uusi tie, että sähkönsiirtolinja (maakaapeli), jotka kulkevat huomattavan läheltä useita muinaisjäännöskohteita: Uusi tie ja sähkölinja on merkitty kulkemaan kohteiden **Sarvenselänmaa etelä 2** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000029509) ja **Sarvenselänmaa etelä 3** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000029510) välistä. Myös ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa riski kyseisille kohteille on osittain tunnistettu. Kyseistä tietä ei kuitenkaan voida täysin

Tornionlaakson museon johtaja

08.05.2026

§ 63/2026

luotettavasti suunnitella ja sen tuomia riskejä arvioida, sillä kuten jo vuoden 2024 arkeologisen inventoinnin raportissa (liite 13) sekä sen täydennyksessä (liite 14) todetaan, **näitä kohteita ei ole inventoitu maastossa eikä niiden tarkka rajaus ole selvillä**. Näin myöskään tien ja sähkölinjan rakentamisen vaikutuksia ei voi realistisesti arvioida. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen kohdassa 20.5.3. kuitenkin todetaan, että vaihtoehdolla VE1 sekä VE2, sekä SVE3a ja SVE3b on ilman lieventämistoimenpiteitä kohtalaisen kielteinen vaikutus Sarvenselänmaa etelä 3:n kiinteään muinaisjäännökseen ja erittäin suuri kielteinen vaikutus Sarvenselänmaa etelä 2:n kiinteään muinaisjäännökseen.

Koska inventointiraportissa (2024) ilmoitettiin, ettei alueelle päästy tarkastamaan kyseisiä kohteita alueella käynnissä olleen mittavan metsätyömaan vuoksi ja että erityisesti kohteen Sarvenselänmaa etelä 3 aluerajaus on epäselvä, on kyseisten kohteiden alueella ehdottomasti suoritettava lisäinventointi (tarkkuusinventointi), jotta niistä saadaan varmasti ajantasainen sijaintitieto, sekä tarkempaa tietoa kyseisten kohteiden todellisesta laajuudesta. Vasta sitten voidaan arvioida mahdollisen uuden tielinjauksen sekä sähkölinjan vaikutusta kyseisiin kohteisiin. Mikäli tie ja maakaapeli halutaan perustaa muinaisjäännöksen alueelle, tulee asiasta käydä Muinaisjäännöslain (295/2963) mukaiset neuvottelut ja hakea mahdollisesti kajoamislupaa Museovirastolta, jotta muinaisjäännösalue voidaan tutkia ennen sen tuhoutumista. Tutkimuskustannuksista vastaa tällöin tuulivoimahankkeen toteuttaja. Tarkempaa tietoa kohteiden laajuudesta tarvitaan myös mahdollisia Museoviraston kanssa käytäviä neuvotteluita varten.

Suunnitelmassa on tunnistettu myös mahdollinen kielteinen vaikutus kiinteiden muinaisjäännösten maisemakuvaan yleisellä tasolla. Tätä ei kuitenkaan ole tarkasteltu suunnitelmassa tiettyjen kohteiden tasolla tai voimalakohtaisesti. Erityisen tärkeää maisemakuvan tarkastelu olisi kuitenkin VARK-kohde **Vallinpalo** (751010009) osalta. Kohdassa 20.4.1. *Vaikutuskohteen herkkyys* on ilmoitettu, että herkkyyden arvioinnissa VARK-alueilla olisi luokka *Erittäin suuri*, mutta kuitenkin taulukossa 20–3 herkkyyssuoraksi on merkitty vain *Suuri*, sama kuin muilla muinaisjäännöksillä. Lisäksi Muutoksen suuruudeksi on arvioitu ”ei muutosta”, vaikka todellisuudessa korkeat voimat luonnollisesti muokkaavat voimakkaasti alueen maisemaa. Puuston tuomaa peitteisyyttä ei voi käyttää maisemavaikutuksen täydellisen poistamisen kriteerinä, sillä puusto ei ole ikuista ja jatkuvan metsänkäytön takia näkymälinja voi myös avautua yllättäen. Muutoksen suuruutta VARK-kohteeseen **Vallinpalo** tulee siksi arvioida uudelleen. Käytännössä alueidenkäyttölain mukaisesti, VARK-kohteiden osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota esimerkiksi niiden ympäristön säilymiseen, sillä ympäristössä on kohteiden ymmärtämistä tukevia elementtejä. Kohteen **Vallinpalo** osalta on todettu, että sen ympäristössä tai maisemassa on jo nyt vieraita elementtejä tai vaurioita. Niitä ei tulisi kuitenkaan kohtuuttomasti lisätä. Tällä hetkellä valtaosa myllyistä on sijoitettu etäämmälle kyseisestä kohteesta, mutta mikäli myllyjen paikat muuttuvat, tulee VARK-kohde ja siihen kohdistuvat maisemavaikutukset ottaa erityisesti huomioon.

Muuttuneiden myllynpaikkojen, uusien teiden ja erityisesti länteen suuntautuvien voimansiirtovaihtoehtojen sijoittelun vuoksi Tornionlaakson museo edellyttää arkeologista lisäinventointia, jonka tarve on tunnistettu jo

Tornionlaakson museon johtaja

08.05.2026

§ 63/2026

liitteessä 14. Lisäinventoinnissa tulee inventoida toistaiseksi inventoimattomat myllyjen ja sähköasemien sijaintipaikat niiltä osin, kun ne eivät sijaitse soisessa maastossa. Lisäksi tulee suorittaa tarkkuusinventointi kohteilla **Sarvenselänmaa etelä 1–3**, jossa niiden todellinen laajuus tulee selvittää. Tarkkuusinventointi tulee suorittaa myös kohteella **Huhdanpalo** (751010059), löytöpaikalla **Lakkasuo** (751010046), sekä mahdollisella muinaisjäänöksellä **Malininpalo** (1000031598), jotta kyseisten kohteiden status voidaan määrittää tarkasti ja niihin kohdistuva uhka arvioida realistisesti, koska niiden välittömään läheisyyteen kohdistuu rakentamista. Mikäli kyseiset kohteet eivät osoittaudu kiinteiksi muinaisjäänöksiksi, ei hankkeella ole niihin negatiivista vaikutusta. Lisäksi tulee inventoida molemmat länteen suuntautuvat, kaava-alueen sisäiset sähkönsiirtoreitit sekä uusien teiden paikat niiltä osin, kun ne kulkevat kuivalla maalla. Pelkkä karttatarkastelu ei riitä, vaan alueet on ehdottomasti inventoitava maastossa alueen suuren arkeologisen potentiaalin vuoksi. Alueella on jo ennestään huomattava määrä etenkin kivikautisia kohteita ja useat kivikautiset kohdetyypit ovat luonnoltaan sellaisia, ettei niitä voi havaita esimerkiksi pelkästä LiDar-aineistosta. Lisäksi inventointi tulee tehdä myös hankealueelta länteen suuntautuvien kaapeli- ja ilmajohtoreittien osalta.

YVA-selostuksessa sekä liitteessä 2 *Viranomaisten lausunnon huomioiminen* kohdassa 5.9 esitetään, että tämä jo liitteessä 14 tarpeellisenä esitetty lisäinventointi hoidetaan vasta kaavaprosessin ja YVA-selostuksen hyväksymisen jälkeen. Todellisuudessa riittävät selvitykset on tehtävä ennen YVA-selostuksen hyväksymistä. Tällä hetkellä Tornionlaakson museo ei voi arvioida sitä, kuinka realistisesti vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön on arvioitu, koska sillä ei ole ajantasaista tietoa hankealueen arkeologisesta kulttuuriperinnöstä rakentamisen kohteena olevilta alueilta. Erityisen kriittiseksi lisäinventointi ennen YVA:n hyväksymistä on osoittautunut kohteiden **Sarvenselänmaa etelä 1–3** osalta, koska kohteiden välittömään läheisyyteen ollaan kohdistamassa rakentamista, mutta niiden todellista laajuutta ei tunneta eikä aluerajausta päästy tarkastamaan vuoden 2024 inventoinnin yhteydessä.

YVA-menettelystä säädetyn lain 15§ (252/2017) mukaisesti hankkeen ympäristövaikutukset on selvitettävä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeen muu valmistelu huomioon ottaen vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna. Myös yhteysviranomainen on lausunnossaan 3.7.2024 edellyttänyt, että kaikki alueet, joille suunnitellaan rakentamista, tulee inventoida.

Tornionlaakson museo toteaa, että ympäristövaikutusten arviointia ja tuulivoimaosayleiskaavaa varten tehty arkeologisen kulttuuriperinnön selvitykset eivät ole riittävät. Alueidenkäyttölaki edellyttää, että kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (9§). Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen vaikutukset mm. maisemaan ja kulttuuriperintöön (1 §). Alueidenkäyttölain 197 §:n mukaan kaavaa laadittaessa, hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on noudatettava, mitä muinaismuistolain 13 §:ssä säädetään. Muinaismuistolaki 13 § korostaa kaavoittajan vastuuta olla selvillä tunnetuista muinaisjäänöksistä. Alueidenkäyttölain 9 §:stä puolestaan seuraa velvollisuus huolehtia siitä, että saatavilla oleva tieto on riittävää suhteessa kaavoituksen tavoitteisiin. Museo

Tornionlaakson museon johtaja

08.05.2026

§ 63/2026

haluaa myös muistuttaa, että arkeologiset kohteet ovat automaattisesti suojeltuja Muinaisjäännöslain nojalla, eivätkä ne tarvitse erillistä suojelupäätöstä. Suojelua ei voi kaavalla ohittaa.

Muita huomioita arvioinnista

YVA-ohjelmasta annetussa palautteessa sekä yhteysviranomaisen lausunnossa yhteisvaikutusten arviointi on Tornionlaakson museon käsityksen mukaan nostettu yhdeksi tärkeimmistä selvitettävistä vaikutuksista. Selostuksessa yhteisvaikutuksia on kuvattu omana kappaleenaan. Vaikutusten suuruutta kuvaavista taulukoissa yhteisvaikutuksia ei ole esitetty. Tämän vuoksi esimerkiksi maisemaan, ihmisten elinoloihin ja viihtyisyyteen tai poronhoitoon kohdistuvat yhteisvaikutukset eivät museon näkemyksen mukaan havainnollistu riittävästi.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan yleisesti ottaen tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arvioinneissa ei kiinnitetä riittävästi huomiota yhteisvaikutuksiin ja sitä kautta eri hankkeiden toteuttamiskelpoisuuteen. Eri hankkeissa laadittujen yhteisvaikutusten näkemäanalyysikarttojen perusteella on todettavissa, että tuulivoimalat tulevat olemaan tulevaisuudessa entistä enemmän läsnä myös Simon ja muun Lounais-Lapin maisemassa, vaikka vireillä olevista hankkeista toteutuisi vain muutama. Hankekohtaisilla ympäristövaikutusten arvioinneilla yhteisvaikutukset eivät museon näkemyksen mukaan havainnollistu riittävästi, jotta olisi mahdollista arvioida tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutuksia esimerkiksi maisemaan ja kulttuuriympäristöön pitkällä aikavälillä.

Selvitysten luettavuuden näkökulmasta Tornionlaakson museo esittää, että jatkossa näkemäalueanalyysit ja havainnekuvat esitettäisiin erillisinä tiedostoina. Samoin havainnekuvien ottopaikat. Arvioinnin ja havainnekuvien analysoinnin kannalta on hankalaa, että karttoja ja valokuvia ei voi vertailla vierekkäin vaan tiedostoa täytyy selata edes takaisin. Myös hankevaihtoehdoista tulisi esittää selkeämmät kartat, kuin nyt selostuksessa on esitetty.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologisen kulttuuriperinnön osalta arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Lupa- ja valovontavirasto
Simon kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto
Oulun museo- ja tiedekeskus